

NHẬT TRÌNH TÀU LA TOUCHE TRÉVILLE TẠI THƯƠNG CẢNG SÀI GÒN TỪ TÀI LIỆU LƯU TRỮ

PHÍ THỊ NHUNG

Tóm tắt: Bài viết giới thiệu tài liệu lưu trữ về Nhật kí hoạt động của tàu Amiral Latouche Tréville tại Thương cảng Sài Gòn và Sổ lương thủy thủ tàu Amiral Latouche Tréville tháng 6/1911. Đây là những tài liệu ghi nhận đầy đủ và rõ ràng những thông tin liên quan đến hoạt động của tàu Amiral Latouche Tréville tại Thương cảng Sài Gòn, từ khi cập bến đến khi rời bến Sài Gòn, tiếp tục cuộc hành trình về cảng Marseille, đưa người thanh niên Nguyễn Tất Thành ra đi tìm đường cứu nước.

Từ khóa: Tàu Amiral Latouche Tréville; Nhật kí hoạt động; Sổ lương; Cảng thương mại Sài Gòn

Trần trở trước cảnh nước mất, nhà tan, những cuộc nổi dậy kháng Pháp của các bậc tiền bối diễn ra bất thành, ngày 05/6/1911, người thanh niên yêu nước Nguyễn Tất Thành - Nguyễn Ái Quốc – Hồ Chí Minh, dưới tên gọi Văn Ba, khi đó mới 21 tuổi đã quyết chí ra đi tìm đường cứu nước. Người đã ra đi từ cảng Sài Gòn trên con tàu thương mại của Pháp mang tên Amiral Latouche Tréville để có thể đến nước Pháp và nhiều vùng đất khác nhau trên thế giới. Qua đó, khảo nghiệm, học tập để tìm ra con đường cứu nước, cứu dân.

Về sự kiện người thanh niên Nguyễn Tất Thành ra đi tìm đường cứu nước, sách *Hồ Chí Minh - Biên niên tiểu sử (tập 1, 1890-1929, NXB Chính trị Quốc gia, H:2005)* - một công trình lịch sử được trình bày dưới hình thức biên niên cho biết:

- Ngày 02/06/1911: Nguyễn Tất Thành xin việc làm ở tàu Amiral Latouche Tréville, một tàu lớn vừa chở hàng vừa chở khách của hãng Năm Sao đang chuẩn bị rời cảng Sài Gòn đi Marseille (Pháp).

- Ngày 03/6/1911: Nguyễn Tất Thành bắt đầu làm việc ở tàu Amiral Latouche Tréville, nhận thẻ nhân viên của tàu với tên mới: Văn Ba.

- Ngày 05/6/1911: Nguyễn Tất Thành từ bến cảng Nhà Rồng, thành phố Sài Gòn (nay là thành phố Hồ Chí Minh) rời Tổ quốc đi sang Pháp.

Đối chiếu các sự kiện lịch sử được trình bày dưới hình thức biên niên trên với tài liệu lưu trữ của người Pháp để lại, chúng tôi nhận thấy tình hình, diện mạo của cảng Sài Gòn khi người thanh niên Nguyễn Tất Thành ra đi cùng với những thông tin quan trọng của tàu Amiral Latouche Tréville tại cảng Sài Gòn, từ khi cập bến đến khi rời bến ở Sài Gòn, tiếp tục cuộc hành trình về cảng Marseille, đưa người thanh niên Nguyễn Tất Thành ra đi tìm đường cứu nước được ghi nhận đầy đủ và rõ ràng trong tài liệu lưu trữ *Nhật kí hoạt động tại Cảng thương mại Sài Gòn và Sổ lương thủy thủ tàu La Touche Tréville*.

Đây là những tài liệu lưu trữ gốc, xác

Công bố - Giới thiệu tài liệu lưu trữ

thực bậc nhất liên quan đến cảng Sài Gòn - một địa danh lịch sử, liên quan đến con tàu Amiral Latouche Tréville - một con tàu đã đi vào lịch sử, và đặc biệt là tài liệu này phản ánh một sự kiện lịch sử trọng đại của dân tộc gắn với con người, sự vật hiện tượng cụ thể diễn ra cách đây đúng 105 năm. Đó là nơi, là phương tiện, là hành trang, là điểm xuất phát hành trình 30 năm tìm đường cứu nước của Nguyễn Tất Thành - Nguyễn Ái Quốc - Hồ Chí Minh. Dưới đây chúng tôi xin giới thiệu cùng bạn đọc:

*

1. Nhật ký hoạt động tại Cảng thương mại Sài Gòn

Tên tài liệu: *Nhật kí hoạt động tại Cảng thương mại Sài Gòn* (viết dưới dạng Bảng kê số lượng tàu ra vào cảng được mẫu hóa). Tác giả: Cảng thương mại Sài Gòn thuộc Sở Công chính (Nam Kỳ).

Kí hiệu lưu trữ: Hồ sơ số IA5/106. Phòng Phủ Thống đốc Nam Kỳ.

Cơ quan lưu trữ: Trung tâm Lưu trữ quốc gia II.

Đặc điểm tài liệu: Ngoài các chi tiết được mẫu hóa như bảng biểu được in ấn,

các ô trong bảng kê có nhiều thông tin về tên tàu, quốc gia, tên thuyền trưởng, trọng tải, số lượng thành viên, chất hàng, dỡ hàng, ngày, tháng, năm... được viết (điền) bằng tay. Ngoài yếu tố trên, trong tài liệu lưu trữ còn có chữ kí của Cảng trưởng Cảng thương mại Sài Gòn.

Theo tài liệu, ngày 17/5/1911, tàu Amiral Latouche Tréville của Pháp (con tàu đã đưa Nguyễn Tất Thành rời cảng Sài Gòn ra đi tìm đường cứu nước) cập cảng Sài Gòn. Tài liệu ghi rõ:

Tên tàu: Amiral Latouche Tréville;

Quốc gia: Pháp;

Tải trọng: 3.572 tấn;

Số lượng thành viên/Thủy thủ: 75;

Thuyền trưởng: Maisen;

Đến từ: Marseille;

Tàu: chuyên chở hàng hóa.

Tàu Amiral Latouche Tréville đỗ lại cảng Sài Gòn để bốc dỡ hàng hóa từ ngày 17/5 đến ngày 22/5/1911. Ngày 22/5/1911, con tàu này rời cảng Sài Gòn chở hàng đi Hải Phòng.

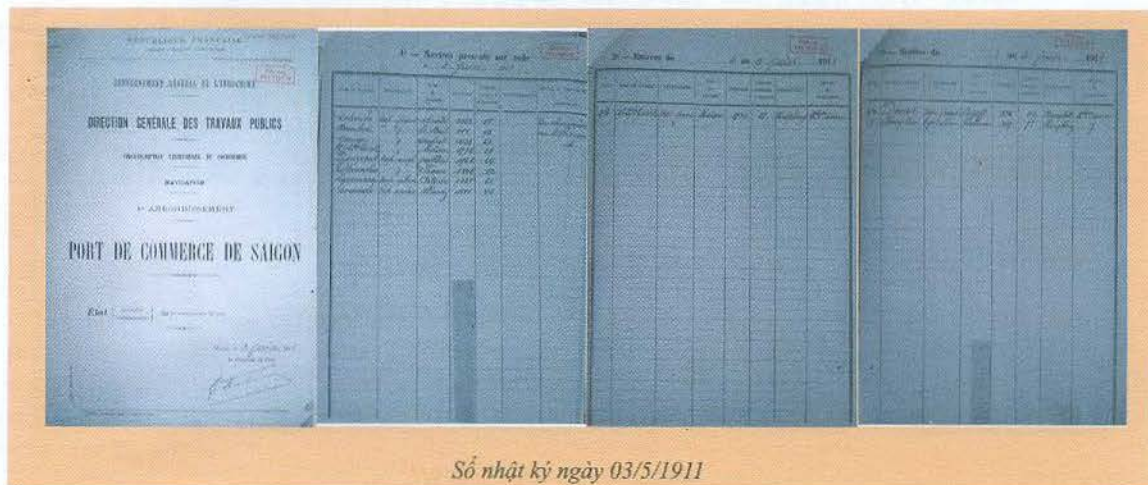
Tài liệu 1:

Nội dung cơ bản của tài liệu:

The image shows a historical document from the Port of Commerce of Saigon. It features a table with columns for ship details, including ship name, nationality, and cargo. The document is signed and dated. The text on the left side of the document reads: "REPARTITION FRANÇAISE", "MINISTRE GÉNÉRAL DES TRAVAUX PUBLICS", "PORT DE COMMERCE DE SAIGON". The table has several columns with handwritten entries. The date "17 mai 1911" is visible at the top of the table.

Tài liệu 2:

Nội dung cơ bản của tài liệu 2:

Ngày 02/6/1911, tàu Amiral Latouche Tréville trở lại và cập cảng Sài Gòn. Tài liệu lưu trữ ghi:

“Tên tàu: Amiral Latouche Tréville;

Quốc gia: Pháp;

Ngày cập cảng Sài Gòn: 2/6/1911;

Tải trọng: 3.572 tấn;

Số lượng thành viên/Thủy thủ: 69;

Thuyền trưởng: Mäisen;

Đến từ: cảng Hải Phòng;

Tàu: chuyên chở hàng hóa.

Nội dung cơ bản của tài liệu 3:

Ngày 05/6/1911, tàu La Touche Tréville rời cảng Sài Gòn đi Marseille.

Tài liệu lưu trữ ghi:

“Tên tàu: Amiral Latouche Tréville;

Quốc gia: Pháp;

Ngày rời cảng Sài Gòn: 5/6/1911;

Tải trọng: 3.572 tấn;

Số lượng thành viên/Thủy thủ: 69;

Thuyền trưởng: Mäisen;

Tàu: chuyên chở hàng hóa

Như vậy, có thể rút ra nhật trình của tàu Amiral Latouche Tréville như sau:

- Tàu Amiral Latouche Tréville cập cảng Sài Gòn ngày 17/5/1911, sau hành trình từ cảng Marseille. Tàu này do Thuyền trưởng Mäisen điều khiển cùng với thủy thủ đoàn là 75 người. Tải trọng của tàu là 3.572 tấn;

- Từ ngày 17/5 - 21/5/1911, tàu neo tại Thương cảng Sài Gòn để bốc dỡ hàng hóa;

- Ngày 21/5/1911, tàu khởi hành từ Sài Gòn đi Hải Phòng;

- Ngày 02/6/1911, tàu từ Hải Phòng quay lại cảng Sài Gòn để bốc dỡ hàng. Lúc này, thủy thủ đoàn chỉ còn lại 69 người;

- Ngày 05/6/1911, tàu nhổ neo rời cảng Sài Gòn, thực hiện hành trình đi Marseille. Lúc này, tàu vẫn do Thuyền trưởng Mäisen điều khiển và thủy thủ đoàn là 69 người.

Tài liệu 3:

***

2. Sổ lương của thủy thủ tàu Amiral Latouche Tréville

Thông tin về tài liệu:

Tên tài liệu: *Sổ lương thủy thủ Amiral Latouche Tréville* (Bản chụp)

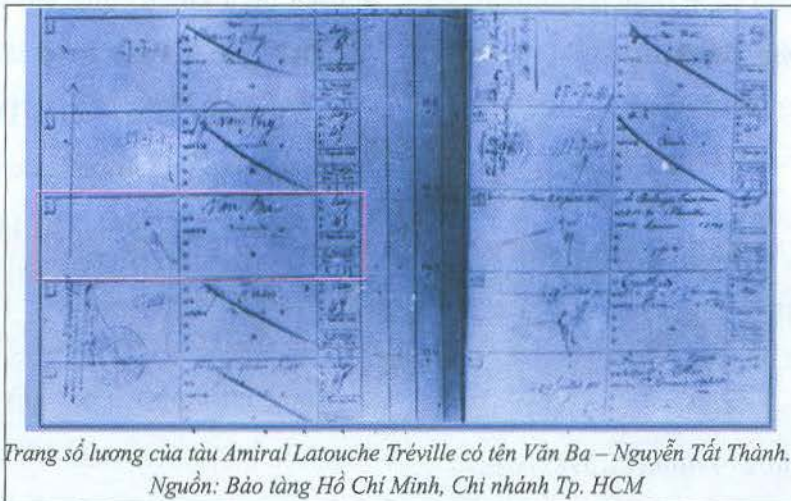
Cơ quan lưu trữ: Bảo tàng Hồ Chí Minh chi nhánh thành phố Hồ Chí Minh

Đặc điểm tài liệu: tài liệu dưới dạng Bảng

kê được mẫu hóa, ghi danh sách thủy thủ (chữ viết tay), mức lương được hưởng và chữ kí của người nhận lương

Nội dung tài liệu:

Trong hồ sơ lưu trữ về con tàu *Amiral Latouche Tréville* có sổ lương và sổ thủy thủ đoàn. Sổ lương ghi lương tháng 6/1911 của Văn Ba là 50 Francs với công việc là phụ bếp. Đây là mức lương thấp nhất trong 72 thủy thủ trên tàu.

Trang sổ lương của tàu Amiral Latouche Tréville có tên Văn Ba – Nguyễn Tất Thành.
Nguồn: Bảo tàng Hồ Chí Minh, Chi nhánh Tp. HCM

***

Như vậy, qua những tài liệu lưu trữ trên, chúng ta có thêm những thông tin xác thực về Nhật trình tàu thương mại của Pháp có tên là *Amiral Latouche Tréville* gắn với điểm xuất phát hành trình 30 tìm đường cứu nước của Nguyễn Tất Thành - Nguyễn Ái Quốc – Hồ Chí Minh./.